
Quicksan Flora- en faunawet Bruisdreef

Ecologisch onderzoek naar beschermde natuurwaarden

26 april 2010

Verantwoording

Titel	Quicksan Flora- en faunawet Bruidsdreef
Opdrachtgever	Gemeente Utrecht
Projectleider	J.J.X. Arntz
Auteur(s)	C.A. Wegstapel
Projectnummer	4708324
Aantal pagina's	34 (exclusief bijlagen)
Datum	26 april 2010
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 94 84

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	7
1.3 Methode	8
1.4 Leeswijzer	9
2 Locatie, ontwikkeling en soorten.....	11
2.1 Huidige situatie.....	11
2.2 Beoogde ontwikkeling	15
2.3 Selectie van verwachte soorten	16
2.3.1 Flora	17
2.3.2 Grondgebonden zoogdieren.....	17
2.3.3 Vleermuizen	18
2.3.4 Vogels	19
2.3.5 Amfibieën	20
2.3.6 Reptielen	21
2.3.7 Vissen.....	21
2.3.8 Ongewervelden	21
2.4 Samenvatting van verwachte tabel 2- en 3-soorten	22
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Overzicht van effecten.....	25
3.3 Toetsing aanwezige soorten	26
3.3.1 Vleermuizen	26
3.3.2 Vogels	27
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	28
4 Conclusies en aanbevelingen	31
4.1 Conclusies.....	31
4.2 Aanbevelingen voor mitigatie	32
5 Literatuur.....	35

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart plangebied
2. Bomeninventarisatie Bruidsdreef
3. Overzichtskaart huidige situatie
4. Overzichtskaart beoogde situatie
5. Toelichting natuurbeschermingswetgeving

1 Inleiding

De gemeente Utrecht is voornemens aan de Bruidsdreef drie woontorens te realiseren. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de relevante natuurbeschermingswetgeving bij dit project en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de realisatie van drie woontorens aan de Bruidsdreef in Utrecht. De omvang en aspecten van het beoogde bouwproject zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen reëel uitvoerbaar is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en/of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vragen:

- Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk.

Het plangebied aan de Bruidsdreef bevindt zich niet in of nabij gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Oostelijke Vechtplassen en ligt op een afstand van circa 4 kilometer van het plangebied.

De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het beoogde plangebied is gelegen in de provincie Utrecht. De afstand tot het meest nabij gelegen gebied dat deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bedraagt circa 2 kilometer.

Een overzichtskaart met de ligging van Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur is weergegeven in bijlage 1.

Gezien het karakter en de omvang van de ingreep worden effecten op Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet verwacht. Deze toetsing richt zich daardoor alleen op het beschermingsregime voortkomend uit de **Flora- en faunawet**. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 5.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Een oriënterend veldbezoek op 16 maart 2010
- Landelijke verspreidingsatlassen
- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. Het beoogde bouwproject is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in hoofdstuk 5.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie van het plangebied beschreven en worden de beoogde ontwikkelingen besproken. Tevens wordt een selectie gemaakt van alle (strikt) beschermde soorten die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet die mogelijk in het plangebied verwacht worden. In hoofdstuk 3 worden de effecten getoetst van de beoogde ontwikkelingen op de verwachte aanwezige soorten. Hoofdstuk 4 geeft de conclusies en enkele aanbevelingen.

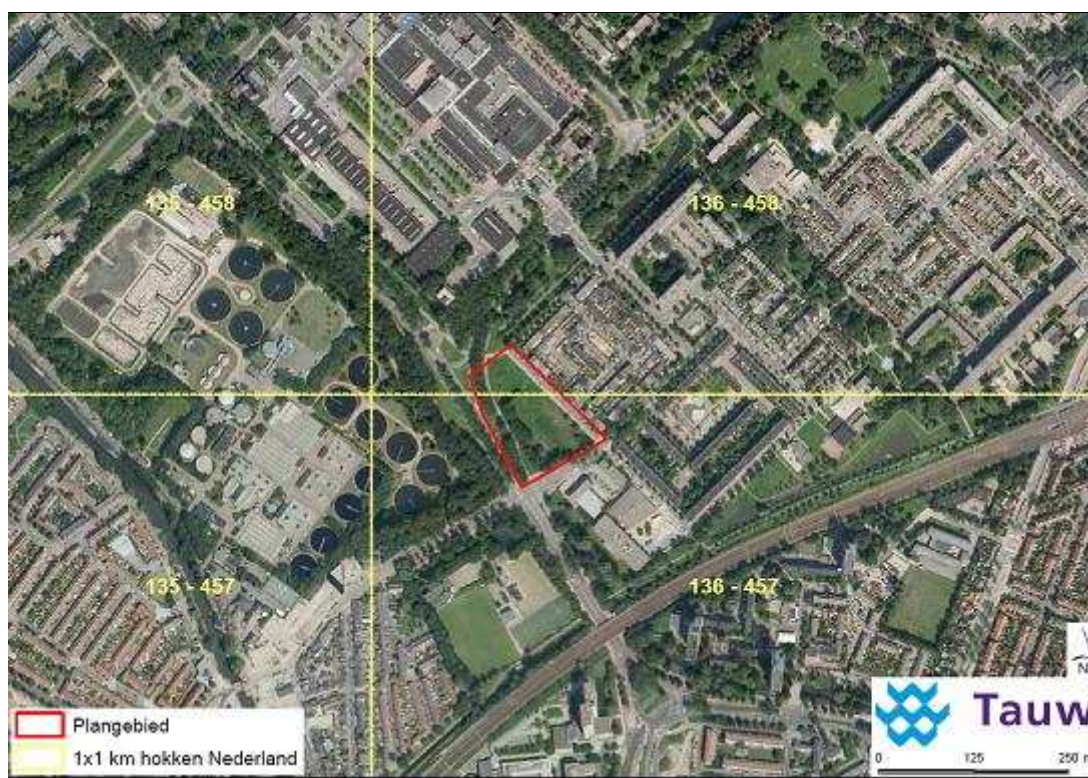
Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van het plangebied en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Huidige situatie

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in het westelijk deel van de kilometerhokken 136-457 en 136-458. In het onderzoek zijn ook verspreidingsgegevens van kilometerhokken 135-457 en 135-458 meegenomen. Figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en de kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

Het plangebied ligt in de wijk Overvecht in het noordelijk deel van de stad Utrecht. Dit stadsdeel heeft een groen karakter en wordt gekenmerkt door aanwezigheid van een doorlopend netwerk van groenstructuren, watergangen en een uitgebreide infrastructuur in een bebouwde omgeving.

Nabij de Bruisdreef liggen onder andere een waterzuiveringsinstallatie, de spoorlijn lopend van Utrecht Centraal richting Amersfoort, winkelcentrum Overvecht, een watergang van de Vecht en het Griftpark.

Het plangebied ligt aan een doorgaande weg (de Brailledreef) en is de entree van de wijk Overvecht Zuid. Het plangebied wordt omgrensd door de Charmantedreef aan de noordzijde, de Bruisdreef aan de oostzijde, de Taagdreef aan de zuidzijde, en de Brailledreef en Zamenhofdreef aan de westzijde. Langs de Charmantedreef loopt een watergang die in verbinding staat met het water in de Ruigenhoekse polder. De woonwijk aan de Bruisdreef wordt gekenmerkt door jonge bomenrijen, een betonnen speeltuin en eengezinswoningen (2 lagen) met kleine achtertuintjes, gebouwd in de jaren zestig.

Het plangebied aan de Bruisdreef heeft een oppervlakte van circa 1,4 ha en bestaat uit braakliggend terrein met gras, enkele ondiepe tijdelijke modderpoeltjes, bomen, struweel en hekwerk. Op de locatie heeft een school gestaan van twee bouwlagen. Naast de school stond een gebouw met twee gymzalen en een berghok (allen één bouwlaag). De bebouwing werd ontsloten vanaf de Bruisdreef. Aan deze zijde lag ook een kleine parkeerplaats met circa 15 parkeerplaatsen. Het schoolplein was gelegen aan de zijde van de Brailledreef en werd omzoomd met struiken [Borlee *et al.*, 2008]. Sloop van de schoolgebouwen heeft begin 2005 plaatsgevonden [www.nieuwbouw-in-utrecht.nl]. Tauw was niet bij de sloopwerkzaamheden betrokken, en de sloopfase wordt in dit onderzoek verder buiten beschouwing gelaten.

Door het plangebied (parallel aan de Brailledreef) slingert een fietspad met trottoir in het westelijk deel, lopend van de Charmantedreef naar de Taagdreef. Deze slinger is een overblijfsel van het tankstation dat ooit op deze plek gestaan heeft. De Brailledreef wordt gekenmerkt door forse iepen van circa 25 meter hoog in rijen langs de rijbaan. Deze bomen liggen in het plangebied, maar vallen buiten de exploitatiegrens van de bouwwerkzaamheden. Binnen de exploitatiegrens zijn 65 bomen aanwezig in het plangebied, waarvoor een bomeninventarisatie is uitgevoerd (zie bijlage 2). Geen van de bomen is verplantbaar [Borlee *et al.*, 2008].

In figuur 2.2 en 2.3 wordt een foto-impressie van de huidige situatie van het plangebied gegeven. In bijlage 3 bevindt zich een overzichtskaart van de huidige situatie.

Figuur 2.2 Impressie van het plangebied en de omgeving. Linksboven: Zicht op het plangebied vanaf de noordkant van de Bruidsdreef. Rechtsboven: Zicht vanaf het centrum van het plangebied richting het zuiden. Middenlinks: Zoom van bomen en struweel aan de westzijde van het plangebied. Middenrechts: Zicht vanaf centrum van het plangebied richting het noorden. Linksonder: Detail van bramenstruweel in de zoom aan de westzijde. Rechtsonder: Detail van met klimop begroeide bomen in de zoom aan de westzijde.

Figuur 2.3 Impressie van het plangebied en de omgeving. Linksboven: Detail van de zoom van bomen aan de westzijde van het plangebied. Rechtsboven: Zoom van bomen met links daarvan het fietspad en de iepenrij aan de westkant van het plangebied. Linksonder: Watergang aan de Charmantedreef. Rechtsonder: Woonhuizen met achtertuintjes aan de Bruidsdreef.

2.2 Beoogde ontwikkeling

De ruimtelijke ingreep omvat de realisatie van drie woontorens aan de Bruidsdreef. De drie woontorens gaan in totaal 117 appartementen bevatten, evenals 117 parkeerplaatsen in het souterrain van de woontorens. Elke woontoren gaat bestaan uit acht woonlagen plus souterrain, met een totale hoogte van circa 25,5 meter. Ook gaan er 30 parkeerplaatsen gerealiseerd worden aan de Bruidsdreef [Klunder architecten, 2010].

De precieze uitgangspunten betreffende het bouwproject aan de Bruidsdreef zijn omschreven in de Nota van Uitgangspunten Bruidsdreef [Borlee *et al.*, 2008].

Enkele noemenswaardige uitgangspunten opgenomen in de Nota van Uitgangspunten Bruidsdreef zijn:

1. Ruimtelijke opbouw

Door middel van zichtlijnen door het gebied zullen er doorzichten blijven bestaan tussen bestaande bebouwing aan de Bruidsdreef en de Brailledreef. De bebouwing heeft een duidelijk 'gezicht' naar de Brailledreef. Aan de zijde van de Bruidsdreef wordt een bebouwingsvrije zone van tenminste 15 meter aangehouden (gemeten vanaf de rand van de weg), vanaf de Brailledreef wordt een bebouwingsvrije zone van tenminste 35 meter aangehouden (gemeten vanaf de rand van de weg) [Borlee *et al.*, 2008]. In deze bebouwingsvrije zone ligt echter wel het fietspad inclusief lantaarnpalen.

2. Ecologische infrastructuur

- De ecologische infrastructuur moet worden gehandhaafd of gecompenseerd
- De ruimte rond de nieuwe bebouwing moet een groene inrichting krijgen met een zeer open uitstraling
- Er is in het plangebied een reservering gemaakt voor een watergang parallel aan de Brailledreef (zie onder bij Ontwikkelingen)
- Het streefbeeld voor het plangebied is losse bomen in het gras in contrast met de zware laanbeplanting van de Brailledreef. In de bomeninventarisatie wordt het advies gegeven om vijf Gewone Essen te sparen. Omdat gekozen wordt voor aanleg van een half-verdiepte parkeergarage zullen deze en de andere bomen niet gehandhaafd worden [Borlee *et al.*, 2008]

3. Ontwikkelingen

Momenteel wordt een (gedeeltelijke) verlegging van de Brailledreef/Zamenhofdreef onderzocht. Het betreft een aanpassing van het kruispunt van deze twee wegen tot een normale kruising, waarbij het ruimtebeslag behoorlijk zal worden teruggebracht. Daarnaast wordt onderzocht of een watergang gerealiseerd kan worden, die de watergangen aan de noordoostzijde en de zuidzijde

van het plangebied verbindt. Bovenstaande ontwikkelingen zijn in een verkennend stadium en hebben geen betrekking op het aangegeven bouwvlak [Borlee *et al.*, 2008].

Zie figuur 2.4 voor een impressie van het geplande bouwproject en zie bijlage 4 voor een overzichtskaart van de beoogde situatie.

Figuur 2.4 Impressie van het geplande bouwproject met de drie woontorens en de nieuwe groenstructuur aan de Bruidsdreef,

2.3 Selectie van verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de aanwezige door de Flora- en faunawet beschermde soorten geselecteerd. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht worden.

2.3.1 Flora

Het Natuurloket geeft aan dat in kilometerhok 136-457 vier soorten (strikt) beschermde vaatplanten die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet, zijn waargenomen. In kilometerhok 136-458 zijn twee soorten (strikt) beschermde vaatplanten waargenomen. In de omringende kilometerhokken (135-457 en 135-458) zijn respectievelijk vier en drie soorten (strikt) beschermde vaatplanten waargenomen die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. Verwachte beschermde soorten voor de vier betreffende kilometerhokken zijn Tongvaren, Gele helmblom, Klein glaskruid, Schubvaren (allemaal voorkomend op oude muren in stedelijke omgeving) en Waterdriblad (voorkomend in watergangen).

Tijdens het oriënterend veldbezoek (16 maart 2010) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. De aanwezige vegetatie bestaat uit bomen (Vogelkers, Haagbeuk, Meidoorn, Abeel, Els, Iep, Spaanse aak, Gewone es), struweel (onder andere Braam, Klimop), gras en kruiden. In het plangebied is geen geschikt biotoop aangetroffen voor de relevante (strikt) beschermde vaatplanten. Het gebied bevat namelijk geen bebouwing (dus geen geschikt substraat voor varens en andere muurgebonden soorten) en er is geen watergang in het plangebied aanwezig. De aanwezigheid van (strikt) beschermde vaatplanten in het plangebied is daarom uitgesloten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Het Natuurloket geeft aan dat in zowel kilometerhok 136-457 als kilometerhok 136-458 één zoogdierensoort is waargenomen die is opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. In de omringende kilometerhokken (135-457 en 135-458) zijn waarnemingen bekend van respectievelijk twee en één zoogdier(en), opgenomen in de tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. Mogelijk zijn dit waarnemingen van vleermuizen en/of de Eekhoorn geweest. Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld in dit rapport (paragraaf 2.3.3).

Op basis van verspreidingsgegevens [www.zoogdierenatlas.nl] kan aanwezigheid van de Eekhoorn rondom het plangebied niet worden uitgesloten. Aanwezigheid van Eekhoorns wordt mogelijk geacht in het nabij gelegen Griftpark. Er zijn voor de Eekhoorn echter teveel barrières aanwezig om vanuit het Griftpark het plangebied te kunnen bereiken.

Er zijn geen andere grote stadsparken in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn in het plangebied geen bomen met eekhoornnesten aangetroffen. Een zwervend exemplaar valt niet uit te sluiten.

Op basis van verspreidingsgegevens [www.zoogdierenatlas.nl; Jansen, concept 2009] kan aanwezigheid van de Waterspitsmuis in de watergang nabij het plangebied niet worden uitgesloten. De soort wordt onder andere waargenomen in de Oostelijke Vechtplassen. Door de stedelijke omgeving en door het ontbreken van schoon water met ruig begroeide oevers is het plangebied zelf echter ongeschikt als leefgebied voor deze soort. Daarom kan aanwezigheid van de Waterspitsmuis in het plangebied worden uitgesloten.

De huizen rondom het plangebied lijken geschikt als verblijfplaats voor de Steenmarter. Echter, op basis van verspreidingsgegevens van de zoogdieratlas [www.zoogdieratlas.nl] en van de Zoogdierverseniging [www.zoogdierverseniging.nl], die aangeven dat de Steenmarter anno 2007 ontbreekt in de provincie Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en de Zeeuwse Eilanden, kan aanwezigheid van de Steenmarter in het plangebied worden uitgesloten. Bovendien zijn er door afwezigheid van bebouwing geen mogelijkheden voor een verblijfplaats van de Steenmarter in het plangebied zelf.

Overige (strikte) beschermde zoogdieren worden op basis van biotoop en verspreidingsgegevens niet verwacht.

2.3.3 Vleermuizen

Zoals in paragraaf 2.3.2 staat beschreven geeft het Natuurloket aan dat in kilometerhokken 136-457 en 136-458 één zoogdier is waargenomen die is opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. In de omringende kilometerhokken (135-457 en 135-458) zijn waarnemingen bekend van respectievelijk twee en één zoogdier(en), opgenomen in de tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Waarschijnlijk zijn dit waarnemingen van vleermuizen.

Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997; Limpens *et al.*, 2004; www.zoogdieratlas.nl] en het oriënterend veldbezoek wordt de aanwezigheid van de volgende vleermuissoorten verwacht: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. In een recente vleermuizeninventarisatie, uitgevoerd in de wijk Overvecht [Jansen, concept 2009], zijn deze vier soorten in en/of rondom het plangebied waargenomen.

Op basis van Jansen [concept, 2009] en het oriënterend veldbezoek worden de volgende gebruiksfuncties van vleermuizen verwacht in het plangebied:

- *Foerageergebied*: De aanwezige groenstructuren in het plangebied worden (mogelijk) gebruikt als jachtgebied door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Met name oudere begroeiing langs fietspaden, zoals bomenrij langs Brailledreef, kan intensief worden gebruikt als jachtgebied [Jansen, concept 2009]. Als foerageergebied zijn ook de achtertuinen in de omliggende woonwijk en de groenstructuren in en rondom het plangebied geschikt voor vleermuizen.
- *Vliegroutes*: De aanwezige groenstructuren in het plangebied worden (mogelijk) gebruikt als vliegroute door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger [Jansen, concept 2009]. Deze soorten maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om zich langs te verplaatsen. Met name de huidige groenstructuur langs de Taagdreef en de iepenrij langs Brailledreef hebben mogelijk een belangrijke functie als vliegroute. Bovendien vormen de aanwezige bomen en groenstroken in het plangebied een belangrijk onderdeel in het netwerk van groenstructuren langs de Bruidsdreef, Brailledreef, Taagdreef, Zamenhofdreef en andere wegen nabij het plangebied.
- *Verblijfplaatsen*: Tijdens de inventarisatie van Jansen [concept 2009] en tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen van boombewonende soorten (Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis) in de aanwezige bomen in de wijk Overvecht aangetroffen. Zomer- of winterverblijfplaatsen van boombewonende soorten (Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis) en gebouwbewonende soorten (Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger) in het plangebied kunnen worden uitgesloten. In het plangebied staan namelijk alleen kleine bomen zonder geschikte holten en er is geen bebouwing aanwezig. De aanwezige bomen en groenstructuren in de wijk en in het plangebied worden wel geschikt geacht als paarverblijfplaats. Bovendien zijn op verscheidene locaties in de wijk Overvecht zowel in het voorjaar als najaar roepende mannetjes waargenomen [Jansen, concept 2009]. Daarnaast zijn veel gebouwen in de wijk Overvecht in gebruik als zomer-, winter- of paarverblijfplaats door de Gewone Dwergvleermuis en Ruige Dwergvleermuis (en mogelijk Laatvlieger) [Jansen, concept 2009].

Aanwezigheid van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen (in de vorm van paarplaatsen in bomen) van vleermuizen in het plangebied kan dus niet worden uitgesloten.

2.3.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status. Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, de broedperiode hangt af van de soort. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd, de zogenaamde categorie 1-4 soorten (zie bijlage 5).

Ook zijn er enkele vogelsoorten, de categorie 5-soorten, die geen (directe) jaarronde bescherming genieten, maar waarvan inventarisatie wel gewenst is indien de soort kan voorkomen én negatieve effecten ondervindt van de voorgenomen ontwikkeling (zie bijlage 5). Zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden kunnen nesten van deze categorie wel een jaarronde bescherming toekennen [LNV, 2009].

Het Natuurloket beschikt alleen voor kilometerhok 136-457 over broedvogelgegevens. De kilometerhokken 136-458, 135-457 en 136-458 zijn niet onderzocht op het voorkomen van broedvogels. In kilometerhok 136-457 zijn waarnemingen bekend van broedvogels.

Algemene broedvogels

Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat de aanwezige bomen en struiken in het plangebied geschikte nestplaatsen en geschikt foerageergebied bieden voor algemene broedvogels zoals de Merel, Roodborst en Houtduif. Met name de met klimop begroeide bomen en de dichte bramenstruiken zijn geschikt als broedlocatie. Aanwezigheid van algemene broedvogels kan daarom niet worden uitgesloten.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen vogels met jaarrond beschermde nestlocatie waargenomen. Ook zijn er geen verblijfplaatsen aangetroffen. Op basis van het oriënterend veldbezoek en verspreidingsgegevens [SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002] worden geen nestplaatsen verwacht van jaarrond beschermde soorten in het plangebied. Wel wordt verwacht dat de aanwezige bomen en struiken deel uitmaken van het foerageergebied van de vogels met jaarrond beschermde nestlocatie, zoals de Huismus.

Vogelsoorten uit categorie 5

Geschikte nestlocaties van vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 zijn niet aangetroffen tijdens het oriënterend veldbezoek, maar kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Het betreft nestlocaties van meerdere vogelsoorten die op de lijst van categorie 5 staan, mogelijk Ekster, Koolmees, Pimpelmees en/of Spreeuw. Voor deze soorten is nader onderzoek alleen gewenst als er negatieve effecten verwacht worden van de beoogde ontwikkeling [LNV, 2009].

2.3.5 Amfibieën

Het Natuurloket geeft aan dat in kilometerhok 136-457 één amfibiesoort is waargenomen die is opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. In kilometerhok 136-458 en in de omringende kilometerhokken (135-457 en 135-458) zijn geen waarnemingen bekend van amfibieën die zijn opgenomen in de tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Echter, de beschikbare gegevens over (strikt) beschermde amfibieën zijn onvolledig.

Op basis van verspreidingsgegevens van Ravon [www.ravon.nl] kunnen de Poelkikker en de Heikikker in of rondom het plangebied voorkomen. Echter, tijdens het oriënterend veldbezoek is door afwezigheid van geschikte poelen of watergangen geen mogelijk biotoop aangetroffen in het plangebied voor de Poelkikker en/of de Heikikker. Daarom is aanwezigheid van de Poelkikker en de Heikikker in het plangebied uitgesloten.

Tijdens het oriënterend veldbezoek is geschikt biotoop aangetroffen voor de Rugstreeppad. Met name de aanwezigheid van ondiepe, tijdelijke modderpoeltjes en braakliggend terrein in een pioniersituatie maakt het plangebied tot een geschikt leefgebied. Echter op basis van verspreidingsgegevens van Ravon [www.ravon.nl] en door de aanwezigheid van stedelijke barrières kan het voorkomen van de Rugstreeppad in het plangebied worden uitgesloten.

Aanwezigheid van overige (strikt) beschermde amfibieën wordt op basis van biotoop en verspreidingsgegevens niet verwacht.

2.3.6 Reptielen

Het Natuurloket geeft aan dat zowel de betreffende (126-457 en 136-458) als de omliggende kilometerhokken (135-457 en 135-458) niet zijn onderzocht op de aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen. Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat geen geschikt biotoop voor (strikt) beschermde reptielen in het plangebied aanwezig is. Door de stedelijke ligging is er sprake van veel verstoring en versnippering. De aanwezigheid van reptielsoorten, die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet, is daarom uitgesloten.

2.3.7 Vissen

Het Natuurloket geeft aan dat zowel de betreffende (126-457 en 136-458) als de omliggende kilometerhokken (135-457 en 135-458) niet zijn onderzocht op de aanwezigheid van (strikt) beschermde vissen. Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat door afwezigheid van oppervlaktewater in het plangebied geen geschikt biotoop voor (strikt) beschermde vissen aanwezig is. De aanwezigheid van vissoorten, die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet in het plangebied, is daarom uitgesloten.

2.3.8 Ongewervelden

Diverse dagvlinders, libellen, en overige ongewervelde soorten (kevers, weekdieren, kreeftachtigen) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status.

Het Natuurloket geeft aan dat zowel de betreffende als de omliggende kilometerhokken redelijk tot goed zijn onderzocht op het gebied van dagvlinders en libellen en dat er geen soorten zijn waargenomen die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet. Ook op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra *et al.*, 2002; Bos *et al.*, 2006; EIS-Nederland *et al.*, 2007] en het oriënterend veldbezoek worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders en

libellen verwacht, aangezien er geen geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied waarin dergelijke soorten kunnen voorkomen.

Binnen de ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Heldenbok, Juchtleerkever), weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd. De vier kilometerhokken zijn volgens gegevens van Natuurloket niet op het gebied van overige ongewervelden onderzocht. Echter, het plangebied en de directe omgeving voorzien voor geen van de genoemde soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. Een effect van de beoogde ontwikkeling op deze soorten is daarom uitgesloten.

2.4 Samenvatting van verwachte tabel 2- en 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn alleen de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

Tabel 2.1 Beschermde soorten (uit tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig kunnen zijn

Soortgroep	Vogels	Verwachte soorten (tabel 2)	Verwachte soorten (tabel 3)
Flora		-	-
Grondgebonden zoogdieren		-	
Vleermuizen		-	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis
Broedvogels (algemeen)	Meerdere soorten verwacht		
Broedvogels (categorie 1-4)	-		
Broedvogels (categorie 5)	Meerdere soorten verwacht		
Reptielen		-	-
Amfibieën		-	-
Vissen		-	-
Ongewervelden		-	-

Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag in welke mate de door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten worden beïnvloed. Tevens wordt aangegeven of hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk is.

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 5.

3.2 Overzicht van effecten

Het beoogde bouwproject heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente effecten. De volgende effecten worden verwacht:

Tijdelijke effecten:

- Geluid bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen
- Bemaling van grondwater tijdens de bouwfase

Permanente effecten:

- Bouwen van drie woontorens
- Lichtvervuiling van toekomstige bewoners
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

- Kap van bomen en verwijderen van struweel
- Aanleg van nieuwe groenstructuren aan weerszijden van woontorens

N.B. Mogelijke effecten van de aanleg van een watergang in het plangebied en de eventuele verbinding met nabije watergang zijn niet in de toetsing meegenomen.

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het gebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf wordt getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en).

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

3.3.1 Vleermuizen

Het voorgenomen bouwproject, waarbij drie woontorens worden gerealiseerd en de aanwezige groenstructuren worden verwijderd, kunnen het leefgebied en de daarbij horende essentiële onderdelen van een aantal vleermuissoorten aantasten. Het betreft de volgende soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Aantasting van het leefgebied, en de essentiële onderdelen, van vleermuissoorten is in het kader van de Flora- en faunawet verboden.

Een belangrijk aandachtspunt met betrekking tot vleermuizen is het onlangs verschenen conceptrapport van Jansen [concept 2009] waarin het belang van de wijk Overvecht als leefgebied van vleermuizen wordt benadrukt. In het rapport komt naar voren dat door een aaneenschakeling van ingrepen in de wijk Overvecht de vleermuizenpopulatie de afgelopen jaren sterk is achteruitgegaan. Met name het verwijderen van groenstructuren heeft geleid tot een flinke daling in het aantal jagende vleermuizen. Daarom dient bij toekomstige ingrepen in het groen in de wijk Overvecht zorgvuldig te worden omgesprongen met mogelijke negatieve effecten op de vleermuizenpopulatie [Jansen, concept 2009].

Negatieve effecten van de beoogde ontwikkeling op de functionaliteit van het leefgebied van de verwachte vleermuissoorten kunnen niet worden uitgesloten omwille van de volgende redenen:

- *Vliegroutes*
Het maken van openingen in de groenstructuur van meer dan 20 m vormt een barrière voor vliegroutes van de Gewone Dwergvleermuis, Ruige Dwergvleermuis en Laatvlieger [Jansen,

concept 2009]. Met name de groenstructuur langs de Taagdreef blijkt een belangrijk element in vliegroute [Jansen, concept 2009]. Het (tijdelijk) verwijderen van deze groenstructuur heeft daarom een negatief effect op de vliegroudefunctie van het plangebied voor de al achteruitgaande vleermuispopulatie in de wijk Overvecht.

De Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger zijn gevoelig voor licht op de vliegroute. De extra verlichting in het plangebied vormt een barrière in de vliegroute. Negatief effect van de extra verlichting van de drie woontorens op de vliegroudefunctie van het plangebied kan daarom niet worden uitgesloten.

- *Foerageergebied:*

Uit de inventarisatie van Jansen [concept 2009] blijkt dat op plekken in de wijk Overvecht waar de hoogopgaande begroeiing verwijderd of verjongd is, gedurende het gehele voorjaar, zomer en najaar geen jagende vleermuizen werden aangetroffen. Bij beperkte ingrepen werden vleermuizen in geringere aantallen waargenomen. Op locaties waar dubbele of drie dubbele rijen oude bomen in zijn geheel zijn vervangen door een rij enkele bomen waren (bijna) geen vleermuizen meer aanwezig. Op locaties waar het bomenbestand werd uitgedund of sterk werd opgesnoeid en nu maar een rij bomen aanwezig is, jagen tussen de 20-33% minder Gewone dwergvleermuizen [Jansen, concept 2009]. In het plangebied vormt de hoogopgaande iepenrij langs de Brilledreef een belangrijk foerageergebied, met name door de aanwezige windbeschutte vliegruimte onder de boomkronen. Ook al blijft de iepenrij gehandhaafd, het verwijderen van de groenstructuren naast de iepenrij leidt tot verslechtering van de kwaliteit van het foerageergebied door vermindering van de windbeschutting. Het (tijdelijk) verwijderen van deze groenstructuur heeft daarom een negatief effect op de foerageerfunctie van het plangebied voor de al achteruitgaande vleermuispopulatie in de wijk Overvecht.

- *Verblijfplaatsen:*

Door verwijderen van de groenstructuur gaat de mogelijkheid voor paarplaatsen in bomen (tijdelijk) verloren.

3.3.2 Vogels

Algemeen

De voorgenomen werkzaamheden met betrekking tot de beoogde ontwikkeling van het plangebied, waaronder de realisatie van drie woontorens en het verwijderen van bomen en struikgewas, dienen gezien te worden als een voor vogels versturende activiteit. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten of uitgevoerd te worden. De broedperiode loopt grofweg van 15 maart tot 15 juli, maar ook buiten het broedseizoen zijn in

gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd. Door het onaantrekkelijk maken (en houden) van het plangebied vóór de start van het broedseizoen kan tevens eventuele (nieuw)vestiging van broedende vogels voorkomen worden.

Vogelsoorten uit categorie 5

In het plangebied worden verschillende vogelsoorten uit categorie 5 verwacht. Doordat de omgeving van het plangebied voldoende alternatieve broedgelegenheden bevat (onder andere stedelijk gebied met tuinen en groenstructuren), hebben de voorgenomen werkzaamheden geen negatief effect op deze vogelsoorten. Bovendien zal er door herplant van een groenstructuur nieuwe broedgelegenheid gecreëerd worden en zal de verstoring van tijdelijke aard zijn. Nader onderzoek naar vogelsoorten uit de categorie 5 lijst is niet noodzakelijk.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen reëel uitvoerbaar is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van.

Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2 en/of 3) die mogelijk geschaad worden tijdens de realisatie van drie woontorens aan de Bruidsdreef

Soortgroep	Soorten plangebied	Verbodsbepalingen*
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis	Artikel 11
Broedvogels (algemeen)	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	<i>Niet van toepassing, indien uitvoering buiten broedseizoen</i>
Broedvogels (categorie 5)	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	<i>Niet van toepassing, indien uitvoering buiten broedseizoen</i>

Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Op basis van actuele gegevens en de hierboven uitgewerkte toetsing van de effecten van de beoogde werkzaamheden wordt geconcludeerd dat voor vleermuizen negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied niet kunnen worden uitgesloten.

Nader veldonderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van het plangebied door vleermuizen is al uitgevoerd (zie [Jansen, concept 2009]). In het plangebied zijn foeragerende vleermuizen (Gewone dwergvleermuis) aangetroffen [Jansen, concept 2009]. Gezien de functie van het plangebied als foerageergebied, de nabijgelegen vaste verblijfplaatsen en de ligging van het plangebied hier tussenin, wordt geconcludeerd dat het plangebied een zeer belangrijk foerageergebied en vliegroute is voor een aanwezige vleermuiskolonie en onlosmakelijk verbonden is met de aanwezige vaste verblijfplaatsen rondom het plangebied. Een ander gebruik en inrichting van het plangebied kan sterk negatieve gevolgen hebben voor de (beschermde) verblijfslocaties.

Om negatieve effecten van de beoogde ontwikkeling op de functionaliteit van het leefgebied te voorkomen is een mitigatieplan noodzakelijk. Bij het treffen van voldoende mitigerende maatregelen kan een aantasting van de 'functionele omgeving' van de verblijfslocaties van de aanwezige beschermde vleermuizen worden voorkomen en daarmee tevens een overtreding van de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Bij voldoende mitigerende maatregelen is een ontheffing niet nodig. Het verdient de sterke aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de bouw van drie woontorens op het braakliggende terrein aan de Bruidsdreef te Utrecht. Tijdens de werkzaamheden worden de bomen en struiken verwijderd. Hierna wordt de grond bouwrijp gemaakt en kunnen de woontorens worden gebouwd. Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan, waarbij literatuuronderzoek gecombineerd met een oriënterend veldbezoek een globale effectanalyse van (strikt) beschermde flora en fauna in en nabij het plangebied oplevert. De wetgeving die van toepassing is, is de Flora- en faunawet.

Op grond van de beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek en de uitgevoerde toetsing worden de volgende conclusies getrokken:

Vleermuizen

- Het voorkomen van de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger en Rosse vleermuis in het plangebied kan niet worden uitgesloten
- In de wijk Overvecht is door verscheidene ingrepen (bouwwerkzaamheden, verwijdering van groenstructuren en dergelijke) de laatste jaren het aantal vleermuizen sterk gedaald [Jansen, concept 2009]. Dit vergroot het belang voor het behoud van het plangebied als onderdeel in het netwerk van leefgebieden van vleermuizen in en rondom het plangebied. Daarom moet zorgvuldig worden omgesprongen met ingrepen die mogelijk de functionaliteit van het leefgebied aantasten
- Negatief effect van de beoogde ontwikkeling op de functie van het plangebied als foerageergebied, vliegroute en paarplaats voor vleermuizen kan niet worden uitgesloten. Er is daarom noodzaak tot een mitigatieplan waarin onder andere aandacht nodig is voor beperking van verlichting, behoud van de groenstructuur langs Taagdreef, periodisering van de heraanplant, verdichting van hoogopgaande begroeiing en opheffing van aanwezige barrières

Vogels

- Het voorkomen van algemene broedvogels en broedvogels uit categorie 5 in het plangebied kan niet worden uitgesloten
- De werkzaamheden dienen beschouwd te worden als een voor vogels verstorende activiteit en **dienen hierdoor buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden of te starten**

Overige soorten

- Aanwezigheid van overige (strikt) beschermde soorten opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet wordt niet verwacht op basis van verspreidingsgegevens en door afwezigheid van een geschikt biotoop
- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in de plangebieden aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

4.2 Aanbevelingen voor mitigatie

Ter voorkoming van negatieve effecten op de functionaliteit van het leefgebied voor vleermuizen, worden enkele aanbevelingen gedaan. Deze dienen verder te worden uitgewerkt in een nader op te stellen mitigatieplan.

Beperken van verlichting

Beperking van het gebruik van verlichting in en rondom de te realiseren woontorens wordt geadviseerd om sterke lichtvervuiling voor vleermuizen te voorkomen. Vliegroutes lopen vaak langs hoge onverlichte flatgebouwen [Jansen, concept 2009].

Creëren/handhaven van windbeschutting

Windbeschutte plekken met vliegruimte onder de boomkronen vormen een belangrijk jachtgebied voor vleermuizen. Door aanplant van struweel langs de aan te leggen parkeerplaatsen aan de Bruidsdreef en langs de oostkant van het fietspad aan de Brailledreef kan windbeschutting in het foerageergebied gecreëerd worden en/of gehandhaafd blijven.

Behoud van groenstructuur

- Er wordt geadviseerd om, indien mogelijk, zoveel mogelijk huidige groenstructuur te behouden. Met name het behoud en indien mogelijk het versterken van het groenelement langs de Taagdreef richting de Brailledreef is belangrijk voor de vliegroudefunctie van het plangebied voor vleermuizen
- Met het oog op de geplande aanleg van een nieuwe groenstrook rondom de woontorens wordt aanbevolen om bomen van enige omvang te plaatsen, zodat de ontstane gaten in de vliegroutes van vleermuizen slechts van tijdelijke aard zijn en de vleermuizen binnen een kort tijdsbestek weer beschikken over een aaneengesloten lijnelement. Tevens zijn de groenstructuren belangrijk als paarverblijfplaats en foerageergebied voor vleermuizen en (broed)vogels. Het gebruik van tijdelijke struiklagen en/of met dubbele dichtheid tijdens de werkzaamheden en de aanplant van dubbele bomenrijen is raadzaam
- Periodisering van de heraanplant is noodzakelijk om te zorgen voor aanwezigheid van groenstructuur tijdens het paarseizoen en tijdens periodes met grote jaagintensiteit

Aanvullende maatregelen voor versterking van natuurwaarden

- Positieve effecten zijn te verwachten van het compleet maken van de begroeiing van de huidige groenstructuur in het plangebied tot aan de groenstructuur langs de watergang aan de Charmantedreef. Op deze manier wordt een aaneengesloten lijnelement gecreëerd dat kan dienen als vliegroute en foerageergebied
- Ongeacht of er mitigerende maatregelen uitgevoerd worden tijdens de realisatie van de woontorens, kunnen in de nieuw te bouwen torens ruimten worden gemaakt voor vleermuizen en voor broedvogels als de Huismus. Er kunnen bijvoorbeeld enkele vleermuisverblijfplaatsen worden ingebouwd in de muur. Er wordt dan gezorgd voor een ondersteuning van vleermuizen door het vergroten van het aantal potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen, welke door de huidige nieuwbouwtechnieken (in algemene zin) dreigen te verdwijnen
- Wat betreft de mogelijke aan te leggen watergang wordt aanbevolen om deze te verbinden met bestaande watergangen in de nabije omgeving, zodat het leefgebied van aanwezige soorten vergroot wordt

Kenmerk R001-4708324KRH-kmi-V01-NL

5 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Jansen, E.A., 2009]
Vleermuizen in de wijk Overvecht, Voorkomen, functies en waarden, Rapport: 2009.044 van Zoogdierverseniging, Arnhem, in opdracht van Gemeente Utrecht, Stadswerken en Stedelijk beheer,

[Klunder architecten, 2010]
Bruisdreef Utrecht, Mitros 02-02-2010

[Limpens H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Limpens H.J.G.A., P. Twisk & G. Veenbaas, 2004]
Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde Delft en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming Arnhem. ISBN 90-369-5562-9.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Borlee, L., Talsma, C., Diteweg, R., Sonsma, S., Mosheuvel, M. & Van der Kruit, S, 2008]
Nota van Uitgangspunten Bruisdreef, maart 2008, Gemeente Utrecht, Stadsontwikkeling

[SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002]

Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[<http://www.afstandmeten.nl>]

Website laatst bezocht op 18 maart 2010

[<http://www.nieuwbouw-in-utrecht.nl>]

Website laatst bezocht op 17 maart 2010

[<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>]

Website laatst bezocht op 17 maart 2010

[<http://www.ravon.nl>]

Website laatst bezocht op 19 maart 2010

[<http://www.zoogdieratlas.nl>]

Website laatst bezocht op 18 maart 2010

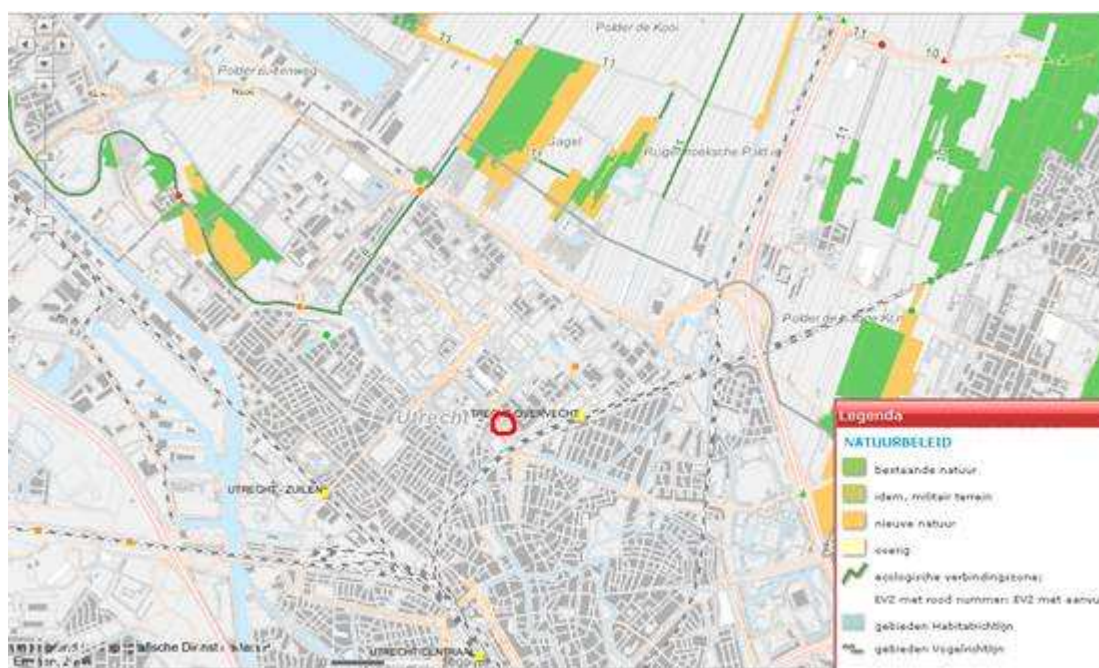
[<http://www.zoogdiervereniging.nl>]

Website laatst bezocht op 18 maart 2010

Bijlage

1

Overzichtskaart plangebied

Bijlage

2

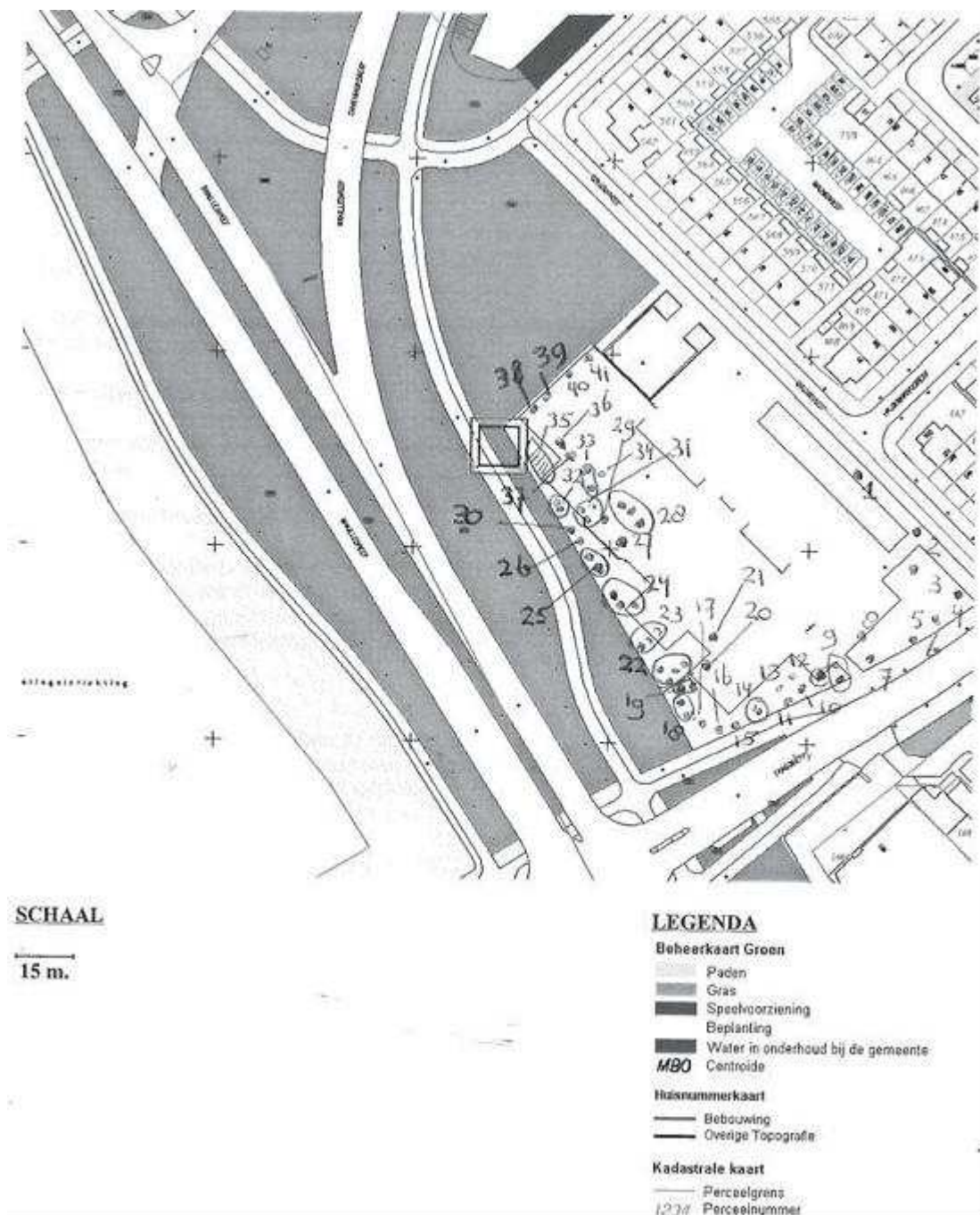
Bomeninventarisatie Bruisdreef

Stadswerken Beheer & Onderhoud
Groep Cultuurtechniek

Bomeninventarisatie Bruisdreef

Stadswerken Beheer & Onderhoud
Groep Cultuurtechniek

[illegible]

Bijlage

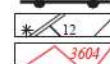
3

Overzichtskaart huidige situatie

Huidige situatie legenda

Algemeen

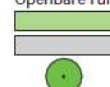
plangrens
topografische gegevens
kadastrale gegevens
eigendom DMO

Bereikbaarheid

entree auto / fiets
parkeren op maaiveld (15 pp)

Openbare ruimte

groen
verharding
boom (zie tevens bijlage 1)

Bijlage

4

Overzichtskaart beoogde situatie

Uitgangspunten **Legenda**

Algemeen

- plangrens
- exploitatiegrens
- topografische gegevens
- kadastrale gegevens
- verwijzing naar dwarsprofiel

Functies

- wonen in groen

Ruimtelijk

- aantal bouwlagen
- maximale bouwgrens
- doorzicht

Bereikbaarheid

- gebouwde parkeervoorziening
- entree parkeervoorziening

Openbare ruimte

- groenzone
- ecologische infrastructuur
- fiets- en voetpad
- mogelijke watergang
- aangepast profiel Bruisdreef

Bijlage

5

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarre soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alléén toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

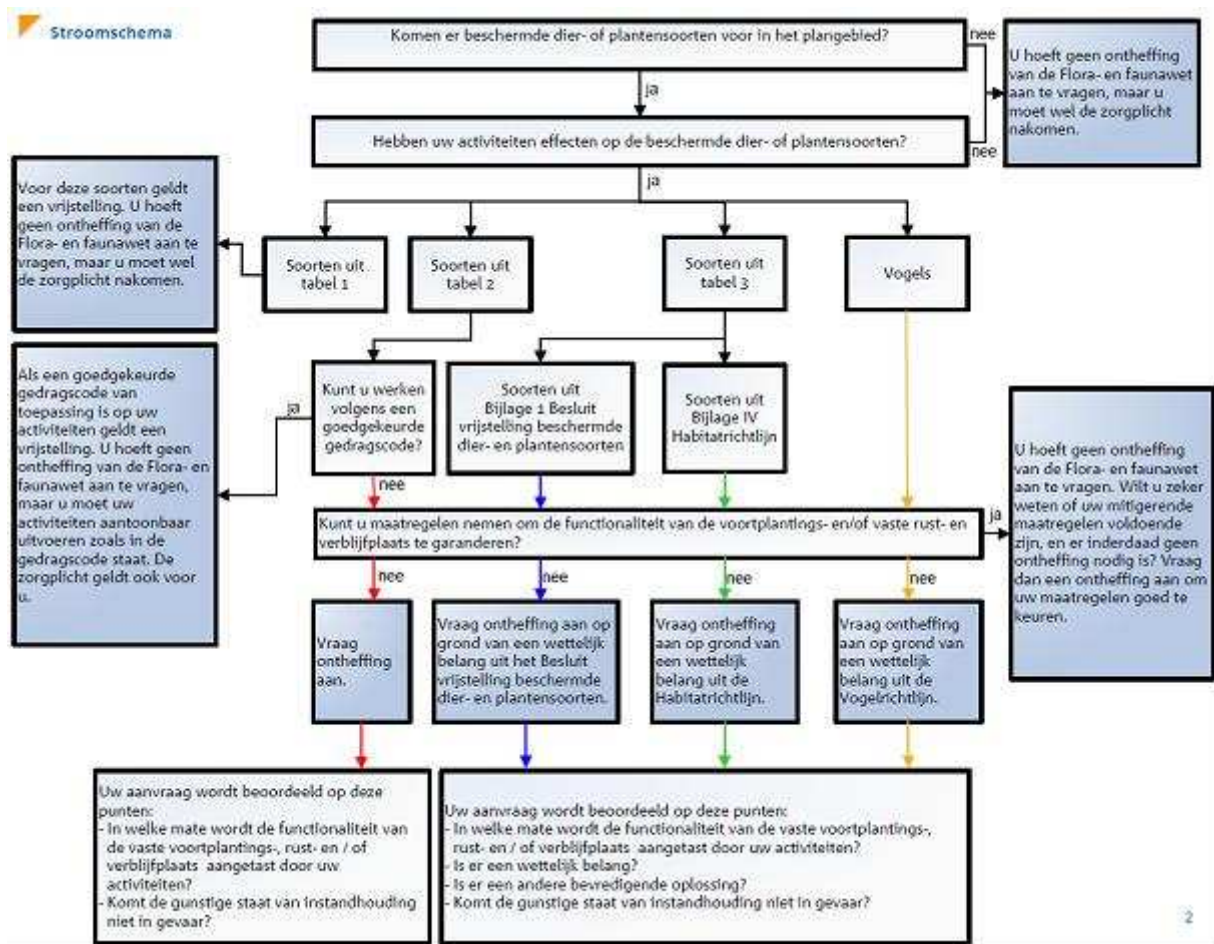
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2 of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de "gunstige staat van instandhouding" van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan o.a. gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de vaste rust- en verblijfplaatsen inclusief de functionele omgeving van de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendief en Zwarte wouw.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe géén ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) *-Volksgezondheid of openbare veiligheid*
-Veiligheid van het luchtverkeer
-Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren
-Bescherming van flora en fauna
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Naast de bovenstaand genoemde jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen, kunnen de rust- en verblijfplaatsen van de een groot aantal andere soorten óók jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving.

Het bevoegd gezag hanteert hierbij de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiswaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijst-soorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.